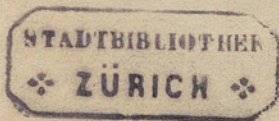

~~LK 775 e~~

Nekr L 0044

HERINNERING

aan

THEODOR: JACOB. LOCHER

V.D.M.

In leven gereformeerd Predikant te
*Uttikon (Zwitserland) Hevenhoven,
Zelhem en Charlois*

geboren: 19 Augustus, 1831.
overleden: 13 Januari, 1882.

INHOUD:

- 1^e Leerrede des overledenen over EXOD:3:7&8.
- 2^e Woorden gesproken bij de begrafenis.
- 3^e Lijkrede over MATTH:5:3 uitgesproken door
zijn broeder: G.W Locher V.D.M.

ROTTERDAM.
R. C. HUGHE

LEERREDE

OVER

EXOD. 3 vs. 7 en 8,

DOOR

TH. J. LOCHER,

Predikant,

GEHOUDEN

in de Nederduitsche Hervormde kerk

TE

CHARLOIS,

11 December 1881.

VOORZANG: Ps. 146 vs. 4.

GELEZEN: De wet des Heeren en Exod. II vs. 23,
tot III vs. 22.

GEZONGEN: Ps. 147 vs. 2.

” ” 103 ” 4 en 5.
” ” 126 ” 2.

Geliefden in den Heere!

Heden over 14 dagen zullen wij, zoo God wil, herdenken de geboorte van Christus. Het is toch noodzakelijk, dat wij de geboorte van Christus recht verstaan: namelijk dat Hij is de Heere uit den hemel, en dat Hij niet daartoe is nedergedaald uit den hemel, om ons eene nieuwe wet te geven, naar welke wij zelve ons zouden zaligmaken, maar veeleer is Hij nedergedaald uit den hemel, om Zijn volk te verlossen en u, arme verlorene zondaars, zalig te maken.

Opdat wij dit recht zouden verstaan, hebben wij te letten op de profetische schriften; want de profetische schriften welke wij gewoonlijk het Oude Testament noemen, verspreiden een helder licht over de geheele geschiedenis van Jezus Christus. En zoo vinden wij ook in dit Oude Testament menig woord, dat ons aanwijst, wie die Jezus is, die in Bethlehem geboren is; dat Hij is de Heere, dat Hij is God in het vleesch geopenbaard, dat Hij is Immanuël, God met ons, dat kind hetwelk uit de maagd is geboren, die spruit uit den afgehouden tronk van Isai, en dat Hij is gekomen om Zijn volk te verlossen in een' weg der gerechtigheid.

Dit alles wordt ons als het ware te voren voor oogen gesteld in de woorden die uwe aandacht geschreven vindt

Exod. 3 vs. 7, 8.

En de Heere zeide: Ik heb zeer wel gezien de verdrukking mijns volks, hetwelk in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord, van wege hunne drijvers, want Ik heb hunne smarten bekend.

Daarom ben Ik nedergekomen, dat Ik het verlosse uit de hand der Egyptenaren, en het opvoere uit dit land naar een goed en een ruim land, vloeijende van melk en honig; tot de plaats der Kanaänieten en der Hethieten en der Amoritien, en der Ferezieten en der Hevieten en der Jebusieten.

De woorden van onzen tekst zijn gesproken door den Heere, toen Hij aan Mozes verscheen in den braambosch, die brandde en toch door het vuur niet verteerd werd. Toen heeft de Heere deze woorden tot Mozes gesproken.

Wij letten op de navolgende punten:

1. *God heeft een volk.*
 2. *Dat volk des Heeren is in Egypte.*
 3. *Hij heeft hunne verdrukking gezien en hun geschrei gehoord.*
 4. *De Heere zelf is nedergekomen om hen te verlossen.*
 5. *Hij is gekomen om hen op te voeren in het land der belofte.*
-

I.

De Heere zeide: »Ik heb zeer wel gezien de verdrukking mijns volks, hetwelk in Egypte is." *Zoo heeft dan God een volk, dat Hij ZIJN VOLK noemt; en dat volk is in Egypte.*

God heeft zich *Israël* uitverkoren boven al de andere volken. Toen na den zondvloed de nakomelingen van Noach den Heere niet dankten en eerden, die hen toch verlost had, maar in afgodendienst vervielen, heeft God Abram geroepen en hem uitgeleid uit Ur der Chaldeën in het land Kanaän, en heeft met hem en met zijn zaad een verbond opgericht om hem tot eenen God te zijn en zijnen zade na hem, en om aan zijn zaad het land Kanaän te geven. Dit verbond heeft God vernieuwd met Izaäk en Jacob. Daarom noemt Hij dat volk, het zaad Abrahams, Zijn eigen volk. Waarom heeft Hij met Abraham en zijn zaad dat verbond opgericht? Waarom noemt Hij dat volk Zijn eigen volk?

Waarom noemt Hij alzoo de andere volken, b. v. de Egyptenaren niet? De Egyptenaren waren toch veel beschaafder dan de Israeliten? Of is het omdat Abraham en zijne nakomelingen zedelijk beter waren dan de anderen? Immers neen. Zondaars waren zij allen en een wederhoorig kroost waren zij, en een hardnekkig geslacht. Hebben niet de zonen Jacobs hunnen broeder Jozef verkocht als slaaf? Heeft niet dat volk tot Mozes gezegd: Wie heeft u tot eenen overste 'en rechter over ons gezet? toen Mozes tot een van hen zeide: waarom twist gij met uwen naaste? Het is dus alleen het vrije welbehagen Gods geweest, dat Hij dit volk noemde Zijn volk. Hij wilde dat zoo, het behaagde Hem zoo dit volk aantenemen, opdat het Zijn eigen volk zij.

Zoo is het tot op den huidigen dag. God zou geen volk hebben, dat Hem zou dienen, Hem aanbidden in geest en in waarheid, als Hij zich niet een volk had uitverkoren, als Hij niet naar Zijn vrij welbehagen dat volk had genoemd: Zijn volk, en zich zelven hunnen God; en wij, wat zijn wij, dat God nog tot ons en onze kinderen zegt: Ik ben God, uw God, en de God van uw zaad? Wat zijn wij, dat Hij dat genadeverbond aan ons en onze kinderen in den Doop heeft verzegeld? Wij toch zijn van nature kinderen des toorns, want wij zijn geboren als oproerlingen tegen de allerhoogste majesteit Gods, als afvalligen van God. Wat zou dan Hij die Geest is, goeds en welbehagelijks vinden in vleesch? Och dat het hart eens breke, daar God onze God wil zijn, en ons in Zijn heilig Woord Zijn volk noemt.

II.

Dat volk Gods nu is in Egypteland.

Jacob was met zijne zonen naar Egypteland getogen, nadat de Heere tot hem had gezegd: »Ik ben die God, uws vaders God! vrees niet van aftrekken naar Egypte, want Ik zal u aldaar tot een groot volk zetten, Ik zal met u af-

trekken naar Egypte, en Ik zal u doen weder optrekken, mede optrekkende; en Jozef zal zijne hand op uwe oogen leggen." Gen. 46, vs. 3 en 4. En gelijk de Heere gezegd had, werden zij een groot volk in Egypte. God had echter ook te voren aan Abraham gezegd: „Weet voorzeker, dat uw zaad vreemd zal zijn in een land, dat het hunne niet is, en zij zullen hen dienen; en zij (de inwoners van dat vreemde land) zullen hen verdrukken vierhonderd jaren. Doch ik zal het volk ook richten, hetwelk zij zullen dienen, en daarna zullen zij uittrekken met groote have." Gen. 15 vs. 13 en 14.

En zoo is het ook geschied. Toen Jozef, die voor zijne broeders getrouwelijk zorgde, gestorven was, stond een ander koning op in Egypte, die van de weldaden door Jozef aan het land bewezen, niets wilde weten, en met nijd en haat vervuld was tegen Gods volk. Hij wilde beletten, dat zij een groot en machtig volk zouden worden, dat zij in den krijg zich tegen hem zouden keeren en uit het land optrekken.

Hij beschouwde dat volk als zijn eigen volk, en wilde het dus aan den Heere onthouden, Hij maakte hen dienstbaar; zij moesten tichelen branden en steden bouwen voor Farao, en hadden geene rust van hunnen harden dienst, en wanneer zij niet genoeg steenen brandden, werden zij geslagen door hunne drijvers. En toen het volk nochtans vermeerderde, gebood hij hunne zoontjes te dooden.

Zoo was Egypte een land des vloeks, een ijzeren oven der ellende en verdrukking, waar de vorst der duisternis alles deed, om het volk Gods te vernietigen, opdat dit volk niet naar Kanaän zou opgevoerd worden, opdat God geen volk zou hebben dat Hem dient, opdat alzoo het voor-nemen en welbehagen en de raad Gods niet vervuld zouden worden.

Zoo echter is het altoos met Gods volk gesteld. Het is in Egypte, hier op de aarde, en de vorst der duisternis, doet steeds alles opdat God geen volk hebbe, dat Hem diene;

waar Hij een volk heeft, daar moet dit volk verdrukking lijden, men wordt door eene wet geplaagd en geslagen, men moet die vervullen, goddelijke en menschelijke geboden, en kan ze niet vervullen, en die lasten drukken zwaar; men wordt geslagen en gepijnigd, en men moet sterven met zijn zaad; men kan niet hooren naar de stemme Gods, zoo als God spreekt in zijne ontferming en als men nog wilde hooren, wordt men verhinderd; — en ook zoo als het menschelijke hart is, meent men het nog beter te hebben, als men de wereld en den duivel dient dan wanneer men God, den waren God dient en eert; en toch, God heeft zijn Woord der belofte gegeven, en zoo begint zijn volk van wege die verdrukking te bidden en te smeeken tot Hem, den Verbonds-God, die toch uit vrije ontferming had gezegd, dat Hij hun God en de God van hun zaad wilde zijn.

III.

„En de HEERE zeide: Ik heb zeer wel gezien de verdrukking mijns volks, hetwelk in Egypte is en heb hun geschrei gehoord van wege hunne drijvers, want Ik heb hunne smarten bekend.”

De Heere, Hij die waarachtig en wezenlijk God is, Hij die zich een volk heeft uitverkoren, en naar de verkiezing der genade dat volk noemt Zijn volk, al is het dan ook door de wereld verworpen en veracht en verdrukt, en geacht als schapen ter slachting; al is het dan ook een zondig volk een verkeerd en verdraaid geslacht; — Hij *bekommert* zich over dat volk, Hij blijft er niet onverschillig bij; Hij ziet Zijn volk in de ellende, in verdrukking in de handen desgenen, die met alle macht en list, nu eens door geweld, en dan weer door spot of door vleien hen wil terug houden, opdat zij den Heere Christus niet zouden toebehooren met lichaam en ziel, opdat zij door den Heere niet zouden zalig gemaakt worden.

Kan God dit volk, dat Hij uit vrije gunst heeft aangenomen, aanzien in hun ellende en pijn, zonder bewogen te worden in de ingewanden Zijner barmhartigheid? Kan eene moeder haar kind zien lijden, dat zij er niet maar meer door lijdt dan het kind? Kan eene moeder hooren het angstgeschrei van haar kind, zonder dat zij bewogen wordt in barmhartigheid? Zal zij niet de smarten en pijnen van het kind medegevoelen? Zal zij niet medeweenen van smart, vooral als zij gewaar wordt, dat toch al die verdrukking en dat lijden haar kind aangedaan wordt, omdat het *haar* kind is? Ja het is wel een ondeugend kind. Och, hoe dikwijls heeft het zelfs zijne moeder geslagen, hoe dikwijls haar verdriet aangedaan; — maar nu kan zij daaraan niet denken, het is *haar* kind dat schreit; zij ziet zijne verdrukking, hoort zijn geschrei en bekent en gevoelt zijne smarten. Zoo is ook de Heere. Daarom heet het: „Doch Zion zegt: De HEERE heeft mij verlaten, de Heere heeft mij vergeten. Kan ook eene vrouw haren zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zal Ik toch u niet vergeten.” Jes. 49 vs. 14 en 15.

Wel schijnt het lang, als of de Heere zijn volk had vergeten; wel schijnt het lang, als of hij hunne verdrukking niet zag, hun gebed niet hoorde, zich niet bekommerde over hun lijden; want zij zijn ook een verkeerd geslacht en willen door den Heere niet geholpen worden; en verwerpen hem nog, dien de Heere had uitverkoren om hun verlossing te zenden. Maar dan worden zij door dat lijden verootmoedigd en door die verdrukking getuchtigd, zoodat zij ten laatste wederkeeren tot den Heere, die hen toch had uitverkoren en tot zijn volk had aangenomen. Zij schreien tot Hem en Hij antwoordt hun en noemt hen nog Zijn volk, al hadden zij Hem ook zwaar getergd; en Hij zegt, dat Hij wel gezien heeft al hun ellende, en dat Hem hunne smarten

wel ter harte gaan, dat Hij dit alles weet en gevoelt in het binnenste van Zijn vaderhart.

IV.

God is in Zijn hart bewogen door onze ellende, daarom kan Hij niet boven blijven in den hemel, maar Hij zegt: „*Daarom ben Ik nedergekomen, dat Ik hen verlosse uit de hand der Egyptenaren.*” De engel des Heeren is aan Mozes verschenen in den brandenden braambosch. Deze engel was geen geschapen engel, maar de HEERE zelf; want alzoo wordt Hij in dit hoofdstuk genoemd. Hij zeide: „*Ik ben de God uws vaders, de God Abrahams en de God Izaäks en de God Jacobs; en Mozes verborg zijn aangezicht, want hij vreesde God aan te zien*” (vs. 6.) Wederom zeide Hij, toen Mozes Hem naar Zijnen naam vroeg, dat Zijn naam is: „Ik zal zijn, die Ik zijn zal,” Jehova; Hij die is, en die was en die komen zal; en wien Hij genadig is, dien is Hij genadig, en over wien Hij zich ontfermt, diens ontfermt Hij zich. Heeft Hij nu met de vaderen, Abraham, Izaäk en Jacob, een verbond gemaakt, dat Hij hun God zijn wil en de God van hun zaad, zoo zijn dat geene ijdele woorden; maar dan toont Hij dat Hij de God van dat volk is en laat hen dus niet over aan de macht en het geweld en den moedwil hunner vijanden, maar bevrijdt hen. Hij is nedergekomen uit den hemel om hen te verlossen uit de hand der Egyptenaren.

Hij, die Heere, heet echter ook de engel des Heeren, want de naam HEERE komt toe aan den drieënigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest; hier echter is het de Zoon Gods, dien de Vader gezonden heeft om Zijn volk te verlossen van hunne zonden. Hij is het die gezegd heeft: „*Eer Abraham was, ben Ik;*” en wederom zegt Hij: „*Want Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik mijnen wil zou doen, maar den wil desgenen die mij gezonden heeft. En dit is de wil des Vaders die mij gezonden heeft, dat al wat Hij mij*

gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze, maar hetzelfde opwekken uitersten dage." Joh. 6 vs. 38 en 39.

Het is dus de HEERE, de Zone Gods, God uit God, die nedergekomen is uit den hemel, om Zijn volk te verlossen van de hand der Egyptenaren; Hij is gekomen om hen te bevrijden van hunne vijanden, opdat zij den Heere waarlijk toebehooren. Daartoe moest God zelf komen, want een bloot mensch kan noch zich zelven noch anderen zalig maken van hunne zonden. En wanneer niet almachtige genade een mensch verlost, zoo komt hij nooit vrij uit des duivels strik en uit diens macht. Immers Farao wil het volk niet laten trekken, opdat zij den Heere dienen, en de Heere moest toonen, dat Hij de HEERE is, de Almachtige en alleen levende God, en Hij moest zijne wonderen doen, en toen eerst liet Hij hen trekken.

Evenals nu de HEERE nedergekomen is uit den hemel om Zijn volk te verlossen uit de hand der Egyptenaren, evenzoo zegt Zacharias, de vader van Johannes den Dooper, door den Heiligen Geest: „Geloofd zij de HEERE, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing te weeg gebracht zijnen volke!”

Zoo had ook de Heere gezegd volgens Exod. 3 vs. 16. „Ik heb ulieden getrouwelijk bezocht en hetgeen ulieden in Egypte is aangedaan.” Want de Heere heeft zijne elendigen die in Egypteland zijn, in dat Egypte hier op aarde, bezocht en wilde zelf voor hen den vloek dragen en hen bevrijden, en alzoo eene verlossing te weeg brengen zijnen volke; „eene verlossing namelijk van onze vijanden en van de hand aldergenen die ons haten, opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaderen, en gedachtig ware aan zijn verbond en aan den eed, dien Hij Abraham onzen vader gezworen heeft, om ons te geven, dat wij verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreeze in heiligheid en gerechtigheid voor Hem al de dagen onzes levens.” Luc. 1 vs. 68, 71—75. Dit zegt Zacharias van Jezus, die zou geboren wor-

den uit de maagd Maria, die uit den stam Davids was; en hij ziet in den Geest, dat dit kindeken, dat geboren zou worden is de *Heere*, de *God Israëls*, die zijn volk bezocht heeft. *Hij de Opgang uit de hoogte, die door de innerlijke barmhartigheid onzes Gods ons bezocht heeft, om te verschijnen dengenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduwe des doods, om onze voeten te richten op den weg des vredes.* Luc. 1 vs. 78 en 79. Overigens heeft de Heere de kinderen Israëls door *Mozes* verlost en uitgeleid uit *Egypte*, en daarentegen is Hij zelf mensch geworden in *Jezus Christus*, om zijn volk te verlossen van *hunne zonden*, en terwijl Mozes zelf gered en zalig moest worden gemaakt, en alleen een voorbeeld was van den Verlosser die komen zou, is Jezus Christus zelf *God de Zoon, de Immanuël, God met ons.*

V.

De Heere nu zegt: „Daarom ben Ik nedergekomen, dat ik het (volk) verlosse uit de hand der Egyptenaren *en het oproere uit dit land naar een goed en ruim land, naar een land, vloeiende van melk en honig, tot de plaats der Kanaanieten en der Hethieten en der Amorieten en der Ferezieten en der Hevieten en der Jebusieten.*” Dit was het land Kanaän, hetwelk aan hunne vaders beloofd was, een zeer vruchtbaar land. Aldaar wilde God zelf in hun midden wonen als hun Koning en hun God. Zoo was dat land een teeken van het hemelsche land Kanaän der zaligheid bij God, van dat huis des Vaders, alwaar vele woningen zijn en waar een mensch, die daar mag wonen, eeuwig smaken zal de zaligheden Gods en alle volheid der zegeningen.

De HEERE wilde Zijn volk brengen naar het beloofde land. Het zou door hun eigen arbeid niet moeten geschieden. Wel is waar werd het beloofde land nog bewoond door allerlei andere volken, en zoo zou het ook voor de kinderen Israëls eene onmogelijkheid zijn geweest om dat

land te veroveren en erfelijk in bezit te nemen, even onmogelijk als het was, zich van de Egyptenaren te bevrijden; maar evenzeer als de Heere zelf hen wilde verlossen van de Egyptenaren, evenzeer wilde Hij zelf hen opvoeren uit dit land Egypte in het land der belofte, Kanaän; en Hij zelf wilde hun dat land geven, hetwelk nu nog al die vijandige volken in bezit hadden. Evenzoo is de Heere zelf uit den hemel nedergedaald om ons uit dit land Egypte, uit dit jammerdal, dit land des vloeks en der dienstbaarheid aan de zonde en den duivel uit te leiden in een goed land, in het Kanaän daar boven, waar wij het eeuwig goed zouden hebben bij den Vader, en waar Hij in ons midden is als onze God en wij Zijn volk, en waar alle tranen zijn afgedroogd, en daar is geen gebrek, geen leed, geen dood meer. Daar heen, in dat goede wijde land brengt ons Hij die JEZUS heet, d. i. die uit de benauwdheid in de ruimte brengt en uit armoede en ellende in allen rijkdom en eere en heerlijkheid.

Maar wie zal dat land kunnen beërven en in bezit nemen? Dat kost een harden en zwaren strijd, — ja het is ook bij den mensch onmogelijk; maar hetgeen bij den mensch onmogelijk is, dat is mogelijk bij den Heere. Daarom is de Heere zelf nedergedaald uit den hemel, om ons op te voeren uit dit land in dat goede en wijde land, vloeiende van melk en honig; en waar de vijanden onzer ziele ons bestrijden, daar is Hij de sterke God, de doorbreker; Hij breekt door alle baren van Gods toorn, Hij dringt door al den vloek der zonde, alle listen en macht des duivels overwinnende, tot het hart des Vaders om alzo ons te brengen aan het Vaderhart, opdat wij, het wederhoorig kroost, altijd bij God zouden wonen. Dat is des Heeren genade en trouw. Door *'s Heeren genade* en niet door onze vroomheid, godsdienstigheid, niet door ons werk, onze verdienste of kracht komen wij er binnen. Het is ganschelijk Zijn werk.

Toehoorders! Weet toch dat de Heere God is! Hij laat zich niet bespotten. Een Farao, die zeide: Wie is de

Heere, dat ik Zijne stem zou gehoorzamen? moest de sterke hand Gods ervaren en verdronk eindelijk met al zijn volk in de Roode Zee. Bekeert u dus, terwijl het nog tijd is, zoekt den Heere, vraagt naar Hem, die al uw heil bewerkte en wilt zijn straffen gadeslaan.

Gij bedrukten die in Egypte zijt; — des Heeren volk zijt gij; Hij schaamt zich niet uw God te zijn; — gij denkt dat het eene onmogelijkheid is, dat gij nog zoudt terecht komen en zalig worden, — maar Hij heeft het tot stand gebracht; vertrouwt op Hem geheel en al en roemt Zijn werk.

Roemt *Zijn* werk! Het is niet ons werk, — wij komen er nooit uit ons zelve; door al ons zwoegen en arbeiden, zullen wij zoo veel te meer ervaren, dat wij nog in Egypte zijn onder de drijvers, die ons slaan, waar ons werk niet volmaakt is, en die ons en onze kinderen van den Heere en van Zijne genade afhouden en ons naar den dood en de hel toedrijven.

Maar wij hebben het Woord, wij hebben de beloften des verbonds, — gaat dan in de benauwdheid de verzuchting op tot den Verbonds-God, zoo zult gij ook ervaren, dat aan u barmhartigheid is geschied en gij prijst den Heere en roemt Zijn werk.

A M E N.

WOORDEN

GESPROKEN BIJ DE

B E G R A F E N I S

den 17 Januari 1882,

TE CHARLOIS.

Ds. H. A. J. LÜTGE sprak in het sterfhuis:

Onze hulp en onze aanvang is in den Naam des Heeren Heeren, die den hemel en de aarde geschapen heeft, die trouwe houdt in der eeuwigheid en nooit laat varen de werken Zijner handen.

Geliefden in onzen Heere Jezus Christus! „*De rechtvaardige komt om, en daar is niemand, die het ter harte neemt, en de weldadigelieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige weggeraapt wordt voor het kwaad. Hij zal ingaan in de vrede, zij zullen rusten op hunne slaapsteden, een iegelijk die in zijne oprechtheid gewandeld heeft.*” (Jesaia 57 vs. 1, 2.)

Dat mogen wij wel met volle vrijmoedigheid zeggen van hem, wiens stoffelijk overschot wij zoo aanstonds naar de plaats der ruste zullen brengen en toebetrouwen aan den schoot der aarde, waar hij rustig mag nederliggen op zijne slaapstede, totdat de bazuin des archangels zal gehoord, en de dooden zullen opgeroepen worden, beiden klein en groot, om geoordeeld te worden naar hetgeen in de boeken geschreven staat.

Onze vriend en broeder THEODOR JACOB LOCHER is niet meer onder ons. De weduwe mist eenen trouwen en teeder liefhebbenden echtgenoot, de kinderen een zorgdragenden vader, de gemeente Jezu Christi in het algemeen en die van Charlois in het bijzonder een getrouwen herder en leeraar, die, zelf van God geleerd, haar den weg der zaligheid naar Zijn Woord verkondigde en haar voorging in een stillen godzaligen wandel, — en wij, zijne vrienden en medebroeders in de bediening, die met hem verbonden waren door den hechten band des waren geloofs, missen in hem een vaderlijken vriend en raadgever, een oprechten medestrijder

en medearbeider in den dienst des Evangelies, een wiens naam met Clemens en zoo vele anderen geschreven is in het boek des levens des Lams.

Hij was een rechtvaardige, onze ontslapene, — maar niet rechtvaardig in zich zelve, integendeel in eigen oog een goddelooze; zulk een, die 't met David, den man naar Gods harte, uit ervaring wist, wat Psalm 32 roemt: „*Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mensch, dien de Heere de ongerechtigheid niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is;*” hij, aan zich zelve ontdekt, kon het in zijnen natuurlijken toestand, in het afgescheiden-zijn van God, niet uithouden, maar nam, door zijnen grooten nood gedreven, de toevlucht tot Hem, die alleen redden en verlossen kan van zonde, nood en dood, en heeft geloofd als een goddelooze in Hem, die den goddelooze rechtvaardigt om niet, en het is hem gerekend tot gerechtigheid.

Een weldadige was hij, maar niet in dien zin, dat hij rijk was in eigen oog aan allerlei vruchten der gerechtigheid, — integendeel arm was hij van geest en ontbloot van wijsheid en kracht in zich zelve, maar juist daarom rijk in God, vol wijsheid en sterkte in Christus Jezus, den Heere; zoo was dan ook, indien ik zoo zeggen mag, dit Schriftwoord zijn lijfspreuk: „*Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.*” Gel.! toen het laatste boekje des dierbaren overledene (1) ter perse was, schreef hij mij: „Zorg er voor, dat deze woorden met vetten druk gedrukt worden; want toen ik eens in Eglisau er over heb gepredikt, heb ik bij mij zelve God gebeden, dat dit mijn troost moge wezen, ook als ik eenmaal moet sterven.” — En nu, als arm in zich zelve, slechts rijk in zijnen God, door Hem begenadigd en beweldadigd, deelde hij gaarne Diens schatten

(1) TH. J. LOCHER. Noch Perfectionisme noch Antinomianisme. Korte verklaring van Heidelb. Cat., vr. 114 en 115 en van Rom. 7. Amsterdam, Scheffer & Co.

en rijkdommen uit aan hen, die hij mede in arremoê en nood bevond; gelijk de ware liefde en ontferming alleen geboren wordt in de diepte der verlorenheid, bij het geloof aan de volheid der genade, was hij steeds henenwijzende op den Heere, op Hem, in Wien alleen het leven en de zaligheid te vinden is en vaststaat. Zoo was hij weldadig.

Terwijl nu uit deze armoede des geestes zijn oog gevestigd was op het boek des levens des Lams, waarin de namen aller uitverkorene heiligen en geloovigen zijn opgeschreven, verblijdde hij zich niet, dat de geesten hem onderworpen waren, maar daarin, dat *zijn naam geschreven was in de hemelen*. (Luc. 10 vs. 20.) Die daad der barmhartigheid en vrijmachtige genade Gods, een arm zondig menschenkind als Zijn kind aan te nemen en zijn naam op te schrijven ten leven, vervulde zijne ziel, en was het getuigenis zijner lippen, zoodat hij niet wilde weten van „werken,” — immers het is niet het boek der werken, maar het boek des levens, — en niet van een leven in zich zelve, als of de mensch het daargesteld en verdiend had, — immers het is het boek des levens des Lams, hetwelk onzen dood verslindt en het eeuwige leven schenkt, gelijk de Heere Jezus gezegd heeft: „*Die in Mij gelooft, die zal den dood niet zien in der eeuwigheid.*” Zoo was de *Naam des Heeren Jezus Christus*, die in het boek des levens bovenaan staat, alleen zijn troost en zijn roem; gelijk het heet in Psalm 89 vs. 8:

„Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht,
 Uw vrije gunst alleen wordt de eere toegebracht;
 Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen de eerkroon dragen,
 Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.
 Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven,
 En onze Koning is van Israels God gegeven.”

In Hem is hij dan ook ingeslapen, is ingegaan in de vrede en heeft den dood niet gezien.

Wel gold het ook van hem: „*Een mensch, van eene vrouw geboren, is kort van dagen en zat van onrust.*”

Kort van dagen: Klom het leven van de kinderen Adams in den tijd voor den zondvloed nog tot 960 jaren, naderhand nam het meer en meer af, en 't werd, gelijk Mozes zegt, zeventig, of zoo men zeer sterk is, tachtig jaren, voorwaar een korten tijd, en ziet onze ontslapene mocht slechts een vijftigtal jaren bereiken; nauwelijks in de volle kracht van den mannelijken leeftijd, en God neemt hem weg. Hoe noodig, zoo komt 't op in ons harte, was hij nog voor zijn gezin, hoe nuttig had hij nog kunnen wezen voor de gemeente en voor ons, den kring zijner vrienden! — edoch alle deze gedachten worden afgesneden door een God, die niet antwoordt van Zijne daden, en die gezegd heeft: „*Uwe gedachten zijn niet Mijne gedachten, en uwe wegen zijn niet Mijne wegen; want gelijk de hemel hooger is dan de aarde, alzo zijn Mijne gedachten hooger dan uwe gedachten, en Mijne wegen hooger dan uwe wegen.*” Wij hebben Gode te zwijgen en stillekens te hopen op Zijn heil.

En bij dat korte leven die veelheid van ellende, nood en onrust, waarvan ook hij zijn deel had, gelijk een iegelijk, wien God 't geeft de gerechtigheid na te jagen, en wien 't gaat om God en om Zijn gebod, dat niet anders hebben kan. Neen, onze broeder leefde hier niet in eene vleeschelijke rust; God had hem uitgestooten uit de stille gerustheid en de zatheid van brood, waarin wij zoo gaarne leven, opdat zijn ruste zou wezen de ware rust, de ruste Gods. Immers als God komt en 't mij leert, *hoe* groot mijne zonde en ellende is, kan ik 't niet uithouden, maar moet schreeuwen: „Verlos mij, Heere, van mijne ongerechtigheid; red mij, ontferm U mijner!” en daar is onrust en zware strijd. Niets, niets kan rust, kan vrede geven, dan Jezus alleen. Nu dan, zijn rust lag in het geloove, dat er eene ruste overblijft voor het volk van God. Die rust, voor dat volk weggelegd in genade, is thans ongestoord zijn deel, en hij juicht nu voor den troon, bevrijd van alle kwaad, want God heeft hem tot Zich genomen in Zijne heerlijkheid.

Wèl ons, als wij er op mogen letten en het ter harte nemen en onze roeping en verkiezing vast maken. Ja het zal ons genade zijn, indien ook wij op die rust mogen hopen, met dien staf mogen wandelen het pad, dat ons ten leven is voorgeschreven, ieder onzer in zijnen kring, in zijnen weg, in zijne bijzondere roeping. Laat ons naar Hem vragen, onzen Heere en Heiland en met Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijne smaadheid dragende. Laat ons het Lam volgen, waar het henegaat door bezaaide en onbezaaide landen.

Dat geloove vervulle ook uw harte, geliefde zuster in onzen Heere Jezus Christus, en sterke u, de weduwe, in uwe eenzaamheid; het geve u hope op God in een zalig wederzien. Ervaren zult ook gij het: „*Ik zal u niet begeven, Ik zal u niet verlaten;*” en „*Ik, uw Maker, ben uw Man! Heere der heirscharen is Zijn naam!*” — Dat geloove schenke de Heere ook u, ja dat wone in u, o gij kinderen, die daar bedroefd staat en zoo vroeg uwen trouwen vader moest missen: de zegen uws zaligen vaders ruste op u allen; o dat gij moogt treden in zijne voetstappen, verkondigende den Naam des Heeren. — Dat geloove vervulle ons allen en sterke ons, zijne vrienden en ambtsbroeders, en doe ons loopen met lijdzaamheid den weg van Gods geboden, ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus, die het kruis heeft verdragen en de schande veracht om onzentwil, en die nu is gezeten aan de Rechterhand des troons Gods, van waar Hij ons Zijnen Geest tot een tegenpand heeft geschonken, opdat wij zouden zoeken de dingen, die boven zijn, waar Christus is.

Door dezen Geest verlangen wij naar de komst van onzen geliefden Zaligmaker, gelijk de bruid zegt: „*Kom haastelijk, mijn Liefste, en wees Gij gelijk eene ree, of gelijk een welp der herten, op de bergen der specerijen.*” (Hoogl. 8 vs. 14.) Zoo roepen wij tot dat Hij ons zal gelieven op te nemen bij Hem en ons zaam te brengen met alle Zijne gekochten, die groote schaar, om met haar aan te heffen het lied van Mozes en het Lam. Amen.

DS. WIERSMA sprak bij het open graf:

Openb. 14 vs. 13^b.

„Zalig zijn de dooden die in den Heere sterven van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij mogen rusten van hunnen arbeid en hunne werken volgen met hen.”

Wij staan hier aan het graf van een dierbaren doode. De kerke Gods op aarde verliest in hem een zachtmoedigen, ootmoedigen, edelen en Godzaligen Bedienaar des woords. De ring van IJsselmonde verliest in hem een achtbaar en geacht lid. De gemeente van Charlois verliest in hem een brandende kaars, in wier licht zij zich slechts een korten tijd heeft mogen verheugen. De Kerkeraad van Charlois verliest in hem een trouwen broeder en voorganger. Ik verlies in hem een waardig Ambtgenoot, een lieven broeder, een hartelijken vriend, waarom het mij ook een behoefte des harten is, te spreken bij deze groeve. Het Bestuur voor de op te richten School met den Bijbel verliest in hem een warm voorstander en ijverig medewerker.

Gij, half verweesde kinderen! verliest in hem een hartelijk geliefden, een teeder liefhebbenden en trouw zorgdragenden vader en uwe diep hedroefde moeder een innig liefhebbenden en geliefden echtgenoot. Gij, zijne eenige broeder hier te lande! o ik kan mij begrijpen welk een smart uw harte doorvljmt; u zwager insgelijks. De God aller vertroosting zij u en alle naastbestaanden nabij in uwe droefheid.

Gij, zijne bijzondere vrienden en Ambtgenooten, wier tegenwoordigheid van uwe deelneming getuigt, gij kunt zelve zeker beter gevoelen, dan uitdrukken, wat gij in hem verliest, welk een zware slag in uwen vrienden- en broederkring is geslagen.

O graf, o donker droevig graf! welk een kostbaren schat ontnemt, ontruikt gij ons! Wel hoort gij, naar de Heilige Schrift, tot die drie dingen die nimmer zeggen: „Het is genoeg.” Spreuken 30 vs. 16. Maar neen, gij doet het niet.

het is de God van dood en graf, die het heeft gedaan. Hij heeft genomen, nadat Hij eerst heeft gegeven! Onze harten zwijgen eerbiedig stil! Bij al het verlies, dat wij aanschouwen, is toch gewin. Gewin voor hem, wiens leven Christus was, gewin voor den hemel, dien een verlost door het bloed des kruises meer telt. Weer een kroon meer nedergeworpen voor het Lam! Op nieuw een parel gehecht aan Zijne Middelaarskroon! Dit is het lichtpunt over dit donkere graf. Dit is onze troost bij de geopende groeve: „Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven.” In den Heere is hij gestorven, want hij heeft in, met en door den Heere geleefd. Hij rust nu van zijnen arbeid en zijne werken, die hij hier nooit vóór wilde laten gaan, volgen nu met hem.

Gij allen, omstanders, die hier gekomen zijt niet enkel uit nieuwsgierigheid, maar uit belangstelling en deelneming naar ik vertrouw, blijft uwen geliefden Leeraar gedenken en volgt zijne voetstappen na. Daar spreekt hier een stem van uit dit graf tot ons allen; het is de stemme des doods, het is de stemme des levenden Gods: „*Bereidt uw huis, want gij zult sterven.*”

Ik heb gezegd.

DS. A. J. ELJKMAN:

Het is mij behoefte des harten een woord te spreken aan het graf van den mij zoo zeer geliefden, nu ontslapen vriend en broeder.

Het einde des levens van zoo menigen heilige Gods staat ons zoo gansch eenvoudig beschreven: „*en hij stierf.*” Zoo heet het ook van dezen geliefden broeder, een heilige Gods, van zijne zonden gereinigd en geheiligd in het bloed des Lams; „*en hij stierf.*” Zijn dood, ons onverwacht, was zoo een kalm, rustig inslapen; zoo'n stil heengaan; hij had Gods raad hier uitgediend. De Heere nam hem weg, op in Zijne heerlijkheid.

En nu staan wij aan deze opene groeve, diep geschokt, in smart en rouwe. Och, wij missen hem zoo, den lieven trouwen vriend!

Rechtmatig onze droefheid. Niet alleen treuren wij, omdat wij den zwaren slag gevoelen, die de diep bedroefde, nochtans in den Heere gesterkte weduwe heeft getroffen; niet slechts omdat wij met u, zijn geliefde broeder! en met u, lieve kinderen! die zoo jeugdig nog, reeds aan het graf van uwen dierbaren vader staat, den geliefden doode beweenen; — niet alleen, omdat wij, geliefde vrienden en broeders! arbeiders in den wijngaard des Heeren, die even dierbaar geloof verkregen hebben, diep voelen in onze zielen de wonde ons geslagen; niet slechts treuren wij, omdat van u, gemeente van Charlois, naar het hoog bestel Gods een voorganger is opgeroepen, die u het Woord Gods verkondigde, — en wij roepen u toe: volgt zijn geloof na! maar nog zoo veel te meer treuren wij, omdat aan *heel de Kerke Gods in Nederland* een zoo uitnemend herder en leeraar, een zoo getrouw getuige der waarheid, zoo treffelijk Godsgeschenk, ontvallen is: een man vol des geloofs en der kracht des H. Geestes.

O, naar het zichtbare is het ons donker; wij zijn bezwaard en ter neder geslagen. Onder zulk een doen Gods, ja naar Zijnen altoos wijzen raad en vrij welbehagen, maar waarvan wij menschen och zoo weinig verstaan en waarmede wij uit ons-zelfen niet tevreden zijn, — dringt het ons in de ziel: „Wachter, wat is er van den nacht? wachter, wat is er van den nacht?” en het aloude gebed der gemeente Gods vindt er te dieper weerklank: „*Behoud, o Heere! want de goedertierene ontbreekt, want de getrouwen zijn weinig geworden onder de menschenkinderen.*” Psalm 12 vs 2.

Dan, Godlof! er is licht in dezen nacht! wij treuren niet zonder in den Heere getroost te wezen. Danken mogen wij den Heere voor wat Hij ons in zijnen dienstknecht gaf, voor het woord zijner getuigenis, waarin hij spreekt ook nadat hij gestorven is. Vertrouwt zijn wij, omdat hij uit dit leven van

lijden en strijd, van zonde, ellende, jammer en druk, waarin het der gemeente Gods gaat zooals er geschreven staat: „*zuchtende, bezwaard zijnde,*” verlost is en nu juicht daar Boven voor den troon Gods. En, ook over dit zijn stof waakt de Heer . . . tot den jongsten dag . . . dit verderfelijke moet onverderfelijke aandoen . . .

En nu, mijne vrienden! onze geliefde onvergetelijke broeder is niet meer in ons midden; hij is van ons heengegaan. Wel is ons in hem een zichtbare steun ontvallen, maar, — *er blijft ons die onzichtbare steun*, die uit loutere genade de zijne was, en hem uit dit tranendal, door den dood henen, in de eeuwige vreugde zijns Heeren heeft overgedragen.

Ja, die steun blijft ons. De Heere God leeft; Hij blijft en Zijn woord blijft. Zijne gansche gemeente ter vertroosting laat Hij ons ook heden toeroepen: „*Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen; maar mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE uw Ontfermer.* (Jes. 54 vs. 10.) Amen.

Ds. H. A. J. LÜTGE: „Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.” (Matth. 5 vs. 3.)

Ds. J. VAN BOLHUIS: „De zaligheid en de kracht en het Koninkrijk is geworden onzes Gods en de macht van Zijnen Christus.” (Openb. 12 vs. 10.)

Ds. F. OBERMAN: „Ik houde het daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waardeeren tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.” (Rom. 8 vs. 18.)

Ds. MOND: „Ulieden heeft geene verzoeking bevangen, dan menschelijke; doch God is getrouw, welke u niet zal

laten verzocht worden, boven hetgeen gij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen." (1 Cor. 10 vs. 13)

Ds. UBBINK: „Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid." (Hebr. 13 vs. 8.)

Ds. B. LÜTGE: „O Heere! behoud Uw volk, het overblijfsel van Israël." (Jeremia 31 : 7.)

Ds. G. W. LOCHER.

Waarde vrienden, en gij allen, die hier vergaderd zijt rondom het graf van mijnen dierbaren broeder!

In den naam van de familie en de naaste betrekkingen des overledenen, zeg ik Ulieden hartelijk dank voor Uwe deelneming in onze droefheid, en voor de woorden van vertroosting, die Gij tot ons gericht hebt.

Wij allen zijn waarlijk geschokt door het zoo spoedig sterven van onzen dierbaren broeder.

Toch laten wij niet treuren, gelijk als de anderen die geen hope hebben. Wij hebben eenen *rotssteen*, waarop wij in al onzen nood mogen steunen, waarop wij mogen vaststaan in de stormen, die op ons aankomen. Die rotssteen is *Jezus Christus*. Van Hem is geschreven (Ps. 118 vs. 22): *De steen, dien de bouwlieden verworpen hadden, is tot een hoofd des hoeks geworden; dit is van den Heere geschied, en het is wonderlijk in onze oogen. Amen!*

Nadat Ds. VAN BOLHUIS in het slotgebed voorgegaan was, sprak Ds. H. A. J. LÜTGE den zegen uit over de vergadering.

L I J K R E D E

OVER

EV. MATTH. 5 vs. 3,

UITGESPROKEN

voor de Nederduitsche Hervormde Gemeente

te CHARLOIS,

22 Januari 1882, 's voormiddags,

DOOR

G. W. LOCHER,

pred. te Aalst, bij Zalt-Bommel.

VOORZANG: Ps. 73 vs. 1.

GELEZEN: De wet des Heeren en Ev. Matth. 5 vs. 1 — 20.

GEZONGEN: Ps. 73 vs.13.

” ” 34 ” 9, 10 en 11.

” ” 126 ” 3.

Genade, Vrede, Barmhartigheid van God onzen Vader, en van den Heere Jezus Christus, Zijnen eenig geboren Zoon, worde ulieden menigvuldig geschonken door den Heiligen Geest. A M E N!

Gemeente te Charlois!

Geliefden in den Heere Jezus Christus! »*Immers is God Israël goed, dengenen die rein van harte zijn.*” Ps. 73 vs. 1. Met dit troostwoord spreekt de zanger Asaf zich zelve en der gemeente Gods moed in. Immers is God Israël goed; Zijne goedertierenheid blijft voor het volk Gods onveranderd, ook dan, wanneer zij veel nood en tegenheên ondervinden, ook dan, wanneer zij klagen: »Heere, waarom verlaat Gij ons; straf ons toch niet in Uwen grooten toorn, en kastijdt ons niet in Uwe grimmigheid!” Ook dan, wanneer degenen, die ons het naast staan, de meest geliefden, weggenomen worden, de man van zijne echtgenoot, een vader van zijne kinderen, een broeder van zijne broeders en zusters, een herder van zijne gemeente. Ook dan, wanneer wij den dood voor oogen zien, en machteloos tegenover hem staan, omdat wij zelve stof en asch zijn en tot het stof moeten wederkeeren. Immers is God goed. »*Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wan-*

kelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." Jes. 54 vs. 10. Al die nood, al dat leed, al die pijlen des Almachtigen, die in ons gedaald zijn, kunnen Zijne goedertierenheid en barmhartigheid niet te niet doen. Ja, integendeel, zij komen voort uit dezelfde fontein van almachtige ontferming, hoewel wij het niet kunnen verstaan. Maar als wij in het huis Gods ingaan, als wij nederknielen voor dat altaar, hetwelk het kruis van Christus is, dan zal onze diepe wonde genezen worden, even als Israëls wonden genezen werden, toen zij van de slangen gebeten waren.

Immers is God goed aan Israël, dengenen die rein van harte zijn; ja, juist den volke, dat daar lag in de smarten des doods, en met een gebroken oog de koperen slang aanzag, was Hij goed. Want zij hadden zwaar gezondigd, en zij kregen hunne straf, maar zij riepen tot Mozes, en Mozes riep tot den Heere, en de Heere gaf hun het middel der genezing, dat zij de koperen slang moesten aanzien. Als zij daarvan gebruik maakten, en dien God niet verachtten, die het hun gegeven had, dan waren zij rein van harte, zonder bedrog, belijdende: tegen U hebben wij het bedorven, want in U is onze hulpe.

Nu dan, dat is eene groote belofte, dat de Heere *immers*, hoewel wij zijnen eeuwigen toorn verdiend hebben, nochtans ons goed is, ons die zonder bedrog, in oprechtheid tot Hem komen.

Zulke beloften zijn vele in 's Heeren woord, tot vertroosting van de verwonde zielen. Eene er van, die de Heere Jezus zelf uitspreekt, zal ons nog klaarder doen zien, dat de Heere zijn Israël goed is.

Tekst: Ev. MATTH. 5 vs. 3.

Zalig zijn de armen van geest; want hunner is het koningrijk der hemelen.

G E B E D.

De Heere Jezus heeft onzen tekst uitgesproken tot vertroosting van zijne discipelen. Dezelve is de eerste der zaligsprekingen; en worden daarin zalig gesproken de armen van geest, degenen, die treuren, de zachtmoedigen of nedrigen van harte, degenen, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, degenen die rein zijn van harte, de vreedzamen, degenen, die vervolgd worden om de gerechtigheid, en gesmaad om Christus wil. En waarom spreekt de Heere Jezus van hen, waarom spreekt Hij hen zalig? Omdat zij niets dan tegenheden in dit leven ondervinden. Die tegenheden komen van God over hen, daarom treuren zij, want zonder God kunnen zij niet leven. Derhalve komt *nu* de Heere Jezus tot hen, zeggende: houdt vast aan God en aan Zijne belofte, want Zijn verbond is bestendig; gij zult na uwe benauwdheden in ruimte en zaligheid gezet worden. Zoo bewijst Hij zich hier als de waarachtige Zaligmaker.

Laat ons nu in 't bijzonder spreken daarvan, dat de Heere Jezus de armen van geest zalig spreekt, want *hunner is het koningrijk der hemelen*. Laat ons zien:

- I) WIE de armen van geest zijn?
- II) Dat zij ZALIG zijn, want *hunner is het koningrijk der hemelen*.

I.

Wie zijn de armen van geest? Het moeten zoodanige menschen zijn, die de Heere Jezus bijzonder lief heeft. Een *arm* mensch is een behoeftig mensch, die gebrek heeft aan alles, wat tot de behoeften des levens behoort: geld, goed, eten, drinken, kleeding, gezondheid. In al deze behoeften moet door anderen voorzien worden. Zoo is een *arme van geest* iemand die in zijn geest zeer behoeftig is,

hij heeft aan alles gebrek; hij heeft geen vaderhuis, hij is uitgeworpen uit de vergadering der vromen; hij hongert en dorst naar gerechtigheid, naar vergeving der zonden, hij heeft ze niet, en kan ze zich niet geven. Hij is doedziek, en al wat hij aanwendt, kan hem niet gezond maken. Hij is een kind des doods en der hel in zich zelven, een verloren schaap, dat zich niet kan helpen.

Wij spreken nu dikwijls van de armen van geest, en roemen ze, maar wij weten niet, wat dit beteekent, eer wij het ondervonden hebben. En menigeen, die er van hoort, wat het is arm van geest te zijn, wenscht liever niet zulke diepe wegen te gaan, dan zoodanigen nood der ziel doortestaan.

Het is dan ook niet in de hand des menschen, om arm van geest te zijn; de *Heere* werkt het, Hij die arm en rijk maakt, die vernedert en verhoogt, wien Hij wil.

En *hoe* maakt Hij arm van geest? Zoo, dat Hij zijnen uitverkorenen allereerst Zijn *Woord* geeft, als b. v. aan Jakob, aan Josef; dat woord begrijpen en verstaan wij echter nog niet, wij weten niet wat het beteekent. Wij kunnen soms in het woord staan, voor hetzelfde veel lijden, en toch vatten wij het niet in deszelfs diepte. Het zegt ons namelijk: *dat wij in onze zonden verloren zijn, maar dat wij van God eenen almachtigen Zaligmaker hebben, die ons van al onze zonden verlost.*

Nu verzetten wij ons daartegen, dat wij zoo verloren, verdoemd in onze zonden zijn; want al belijden wij deze waarheid, zoo willen wij in de praktijk er toch niets van weten.

Nochtans wil de Heere God, dat wij ons daaronder buigen, opdat wij Zijne gerechtigheid zouden erkennen, en ons dan werpen in de armen van den ons door God gegebenen Zaligmaker; met andere woorden, Hij wil dat wij *arm van geest worden*. Hij ziet ons groot in eigengerechtigheid, rijk in eigenwijsheid, sterk om ons zelven te helpen. Wij kunnen ons zelven nog voeden en kleeden en versieren; want wij kennen onze zonde niet, wij weten niet dat onze naam van

moeders buik overtreder genaamd wordt. Wij maken ons zelve tot God, en wij zijn blind voor de waarheid, dat wij van God afgevallen, in des duivels handen zijn, verloren en verdoemd.

Daarom komt de Heere nog met andere middelen tot ons, om ons arm van geest te maken. En wat middelen zijn dit? *Hij werpt ons in den smeltkroes van uiterlijken en innerlijken nood.* Hij neemt ons de steunsels weg, waarop wij geleefd hebben. Hij neemt ons eenen dierbaren man, vader en broeder, der gemeente een' herder weg, der kerke Gods hare verkondigers: en *daar liggen* wij, als het ware, *gebeten van de slang*; of Hij zendt ons in vreemde landen, in de dienstbaarheid en slavernij, zoo als Jakob en Josef, in gevangenis, in gevaar des doods.

En wanneer wij daar liggen, gebroken innerlijk en uiterlijk, wanneer wij alle steunsels verloren hebben, wanneer wij het venijn des doods en de pestilentie der hel gevoelen, dan *opent de Heere onze harten voor Zijn woord*, en zegt tot ons: »Ziet, dat hebt gij verdiend om uwer zonden wil, want gij hebt tegen *Mij* overtreden, en Mijn woord veracht." Dan gevoelen wij Gods toorn, de vervloekende wet; wij gevoelen dat de Heere gelijk had, toen Hij ons zeide dat wij verloren zijn; en nu verdoemt ons alles; alle onze goede werken, eerbare wandel, eigene gerechtigheid, onze vertroosting, waarmeê wij ons vertroost hebben, ons geloof waarmeê wij meenden bergen te kunnen verzetten, alles is verdwenen; het is ons alles tot zonde geworden, omdat *wij's Heeren getuigenis van ons verderf niet hebben willen gelooven.*

Zoo worden wij *arm gemaakt van geest*, zoo worden wij naakt uitgekled, en staan voor God, blootgesteld aan Zijne pijlen, aan de bespotting des satans, die ons in de hel wil werpen; ons eigen geweten verklaagt ons op het hoogste en wij willen ontvlieden en kunnen niet.

Daar hebben wij nu behoefte om gekleed, om gespijzgd en gelaafd te worden, om door den getrouwen Herder gezocht

te worden. Wij zijn bedelaars geworden, en verlangen zeer naar den Zaligmaker, opdat wij niet vergaan in onze armoede en ellende.

Geliefden, uw ontslapen leeraar heeft het ondervonden, wat het is arm van geest te zijn, want de Heere heeft hem dikwijls in den smeltkroes van inwendigen en uitwendigen nood geworpen. Hij had hem echter ook *Zijn Woord* gegeven, en voor de waarheid van dit woord heeft *Hij* zijn hart geopend. Daarom betuigde hij ook zoo dikwijls aan de gemeente en aan zijne vrienden en naaste betrekkingen, hoe arm, hoe diep ongelukkig, hoe verloren de mensch is, hoe hij tegen den *Heere* overtreden heeft.

En is de dierbare ontslapene nu van ons genomen, zoo werpt ons de Heere zelf in den smeltkroes, om ons die rijk, verzaagd in ons zelve waren, arm, behoeftig te maken, onze maskers, die wij ons zelve gemaakt hebben, ons afte rukken, opdat wij zouden zien, wat en wie wij in waarheid zijn, en dat wij ons tegen God en Zijn Woord niet meer zouden verzetten. Met één woord: *God zelf maakt Zijn volk arm van geest.*

II.

Laat ons nu zien, dat de armen van geest *zalig* zijn, *want hunner is het koningrijk der hemelen.*

De armen van geest gevoelen zich geheel rampzalig, de ellendigsten van alle menschen; want eenen God te hebben, die over ons vertoornd is, en Hem niet te kunnen verzoenen, dit snijdt als een zwaard door de ziel, dit is voor ons eene hel. De smarten der wereld over alle mogelijke rampen zijn ook nijpend, maar de mensch wordt daardoor nog niet verslagen, hij kan zich ook spoedig weder vertroosten. Maar wij die onze zonden kennen, wij kunnen dat niet.

Welk eene barmhartigheid is het dus van onzen dierbaren Zaligmaker, dat Hij tot den ellendigsten onder de menschenkinderen gekomen is, en dat Hij „*zeer wel de verdrukking*

Zijns volks, hetwelk in Egypte is, gezien heeft; en Hij heeft hun geschrei gehoord van wege hunne drijvers, want Hij heeft hunne smarten bekend; en Hij is nedergekomen dat Hij het verlosse uit de hand der Egyptenaren, en het opvoere uit dit land naar een goed en ruim land, naar een land, vloeijende van melk en honig." (Exod. 3 vs. 7 en 8.) Dit woord, Gel., hetwelk de nu ontslapene voor u in eene van zijne laatste predikatiën uitgelegd heeft, is de zeer vertroostende waarheid des Evangelies; dit is het *koningrijk Gods*. Mijn geliefde broeder heeft dit zelf gevoeld, en heeft daarin door het geloof het koningrijk Gods gezien. En nu is zijn geloof overgegaan in het eeuwig aanschouwen. De Heere heeft zijne smarten gekend, Hij heeft zijn geschrei gehoord, Hij heeft zijne tranen in eene flesch vergaderd; Hij heeft hem opgevoerd in de eeuwige woningen, naar het land van melk en honig, naar het goede en rime land, hetwelk het hemelsch Kanaän is.

Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het koningrijk der hemelen. De barmhartigheid des Heeren is groot. Wie naakt, ontbloomt is van alle eigenwijsheid en gerechtigheid, dien schenkt de Heere Zijn koningrijk. Wat wil dit zeggen? Dat de helsche Farao niet koning mag zijn over zijn volk, maar *Hij* wil koning zijn, en *Hij is* het ook. Hij redt die arme, verdrukte zielen van den dood. Hij trekt sterkte aan. Hij vernietigt onze zonde, doordat Hij zelf haar draagt als het lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Hij wil de arme zijn voor de armen, Hij wil ontbloomt zijn van alles, Hij laat zich voor ons tot zonde maken, opdat wij in Hem regtvaardigheid Gods zouden worden. Onze afval van God wordt Hem toegerekend. Den toorn Gods, waaronder wij eeuwiglijk hadden moeten verzinken, heeft Hij gedragen en uitgehouden, als degene die God uit God is. De angsten en verschrikkingen der hel, de aanvallen des duivels zijn op Hem aangelopen. En met sterk geroep en tranen heeft Hij tot Zijnen Vader gebeden, en Hij is uit zijne vreeze verhoord

geworden. Zoo was Hij, de Heere der heerlijkheid, mensch geworden, alleenlijk om ons, armen, die bedroefd zijn van geest om onzer eigene zonde wil, uit onzen nood te verlossen, en het koninkrijk der hemelen te schenken. En Hij heeft Zijn werk volbracht, en ons met God verzoend, en onze zonde uitgedelgd als eene wolk. Hij is koning en heerscht in alle eeuwigheid, ons ten goede. Want Hij schenkt ons nu Zijne genade, vergeving onzer zonden, Zijne gerechtigheid; Hij kleedt ons met de kleederen zijns heils, en geeft ons sieraad voor asch, vregde-olie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor eenen benauwden geest. Dan zijn alle tranen afgewischt; dan juichen wij en zijn verblijd in onzen God, die zoo groote wonderen doet; dan brengen wij onze garven, zingende den Heere voor zijne wonderbare verlossing. Dan is ook de dood voor ons verslonden tot overwinning. De Heere was hem een dood, en voor de hel eene pestilentie. O dood, waar is uw prikkel; hel, waar is uwe overwinning? Wij zullen zijn in het *ware* land Kanaän, waar melk en honig vloeit. Wij zullen gespijzigt en gelaafd worden op de bruiloft des Lams, waar de kreupelen, lammen, blinden en bedelaars aanzitten. Wij zullen eten spijzen vol van vet en merg en onvermengden wijn, nl. de gewisse goedertierenheden Davids. Wij zijn ook zelve tot *koningen* en *priesters* gemaakt, en beschikken over den geheelen, o zoo genadigen wil des Vaders, en over de gansche wereld. Want de Vader regeert in Zijnen Zoon alzo, dat alles den armen van geest moet medewerken ten goede; ook het kwaad dat Hij ons in dit jammerdal toezendt, keert Hij ten beste. En wij mogen als priesters altijd tot God naderen in onzen Zaligmaker Jezus Christus, Hem al onze nooden voordragen, en Hij verhoort ons. Ja ook ons *zaad* zal de Heere niet vergeten; het heeft de heerlijke belofte: *Het zaad zal Hem dienen, het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten; Zij zullen aankomen, en Zijne gerechtigheid verkondigen den volke dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft.* Ps. 22 vs. 31 en 32.

De Heere zal onze kinderen ook behoeden en in zijne bijzondere bescherming nemen, als de Vader der weezen en beschermmer der weduwen. En het volk zal zeggen: *Gij zijt onze God, immers zal een wees bij U ontfermd worden.* Hoséa 14 vs. 4.

Zoo zijn de armen van geest *zalig, rijk, zeer rijk, want hunner is het koningrijk der hemelen.*

Gel., het was de hartewensch en de bede van uwen ontslapen' leeraar, om den *rijken troost, die in dit woord ligt, te mogen genieten.* De Heere heeft zijnen wensch *vervuld en zijn gebed verhoord.*

Deze zijn wensch is ook de mijne, niet alleen voor mij, maar ook voor u lieden. De Heere geve het een iegelijk te zijner tijd. Hij geve het nu aan mijne geliefde zuster, die als zijne echtgenoot met mijnen broeder allen nood en alle behoeften gedeeld heeft; Hij geve het ons, die naar het vleesch en naar den geest met hem zoo nauw verbonden waren; Hij geve het aan de kinderen van mijnen dierbaren broeder; Hij geve het aan al zijn volk, dat arm is van geest. Hij geve het aan U, waarde broeder en leeraar, die dezer gemeente nog gebleven zijt. Hij geve het aan alle verkondigers des Evangelies, die den nood hunner zonden gevoelen.

Ach, Gel., er zijn zoo velen, die nog niet arm zijn van geest, die hunne zonden niet kennen, die haar najagen; die den afgoden van het eigen hart offeren, die de getuigenis van de waarheid Gods ten onder houden; die liever wenschen zelve koningen te zijn, dan dat Jezus met Zijn Woord en Geest zou regeeren; die den steen verwerpen, welken God uitverkoren heeft tot den hoeksteen van Zijn heiligen tempel. Allen dezen roep ik toe: *zoo gij niet arm, geheel arm wordt van geest, kunt gij het koningrijk Gods niet zien.*

Maar wel ons, als wij bedroefd zijn over onze zonde en over ons wederstreven tegen den Heere en zijn Woord. Wel ons, als de Heere met macht ons aangrijpt, en al onze

steunsels, al hetgeen, waarmee wij ons rijk wanen, wegneemt. Wel ons, als wij geheel arm worden van geest, want de Heere zal ons rijk maken.

Komt en laat ons wederkeeren tot den Heere, want Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen, en Hij zal ons verbinden. Hos. 6, 1.

„Het blijft bij het woord van onzen Heere,” schreef mijn dierbare broeder aan het slot van zijn boekje, verleden jaar uitgegeven: (1) „Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het koninkrijk der hemelen!”

A M E N.

(1) Noch Perfectionisme noch Antinomianisme, enz. zie noot bl. 18.